

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การสร้างหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 1 ของโรงเรียนบ้านมะนาวหวาน มีลำดับขั้นตอนการวิจัยและผลโดยสรุปดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของชุมชนโรงเรียนบ้านมะนาวหวาน ด้านเนื้อหาสาระ ทักษะกระบวนการ และคุณธรรมจริยธรรม ในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 1
2. เพื่อสร้างหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนบ้านมะนาวหวาน ในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 1 ที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของชุมชนโรงเรียนบ้านมะนาวหวาน
3. เพื่อจัดทำตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้เรียนรู้อิงกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของชุมชนโรงเรียนบ้านมะนาวหวาน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนา ผู้ปกครองนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 1 ของโรงเรียนบ้านมะนาวหวาน สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดลพบุรี

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริหารโรงเรียนบ้านมะนาวหวานจำนวน 1 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 15 คน ผู้นำชุมชนจำนวน 14 คน ผู้นำศาสนาจำนวน 1 คน ผู้ปกครองนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ปีการศึกษา 2546 ของโรงเรียนบ้านมะนาวหวานทั้งหมด จำนวน 92 คน ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 1 ของโรงเรียนบ้านมะนาวหวาน จำนวน 3 คนคือ ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 1 คน ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 1 คน ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 1 คน ปีการศึกษา 2546 รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 125 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ มีจำนวน 3 ฉบับ ดังนี้

1. แบบสอบถามความคิดเห็น ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนา ผู้ปกครองนักเรียน ช่วงชั้นที่ 1 ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 1 เกี่ยวกับความต้องการจำเป็นด้านเนื้อหาสาระ ทักษะกระบวนการ และคุณธรรม จริยธรรมของกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 1
2. แบบประเมินหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 1

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างหลักสูตรสถานศึกษา
2. สร้างแบบสอบถามเพื่อถามความต้องการจำเป็นของผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนา ผู้ปกครองนักเรียน ช่วงชั้นที่ 1 ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 1
3. นำแบบสอบถามไปหาคุณภาพ แล้วนำไปเก็บรวบรวมข้อมูล
4. นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อจัดลำดับความสำคัญด้านเนื้อหาสาระ ทักษะกระบวนการ คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ตามระดับความต้องการจำเป็นของชุมชนโรงเรียนบ้านมะนาวหวาน เพื่อนำไปสร้างหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 1
5. ผู้วิจัยร่วมกับผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครูโรงเรียนบ้านมะนาวหวานสร้างหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 1 ตามความต้องการจำเป็นของชุมชนและท้องถิ่น ซึ่งมีขั้นตอนการสร้างหลักสูตรสถานศึกษา ดังต่อไปนี้
 - 5.1 ศึกษาข้อมูลตามความต้องการจำเป็นของชุมชน
 - 5.2 กำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปี
 - 5.3 กำหนดสาระการเรียนรู้รายปี
 - 5.4 กำหนดโครงสร้างของเนื้อหาสาระ และจำนวนคาบเวลา
 - 5.5 จัดทำคำอธิบายรายวิชา
 - 5.6 จัดทำหน่วยการเรียนรู้
6. ศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีสร้างแบบประเมิน จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
7. สร้างแบบประเมินหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 1 โดย

ประเมินความสอดคล้องของหลักสูตรกับเนื้อหาสาระ ทักษะกระบวนการ คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมตามความต้องการจำเป็นของชุมชน

8. นำแบบประเมินหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 1 ที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญบันทึกผลการประเมินความคิดเห็น

9. นำแบบประเมินหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 1 ไปใช้ประเมินหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 1

10. นำหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 1 ให้ผู้เชี่ยวชาญ ด้านหลักสูตรบันทึกผลการประเมินความคิดเห็น

11. จัดทำตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

12. ให้ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจพิจารณาแล้วนำมาแก้ไข

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้วิเคราะห์และคำนวณค่าสถิติ ดังนี้

1. วิเคราะห์สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้การหาค่าร้อยละ
2. วิเคราะห์ความคิดเห็นของ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 1 และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีต่อหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 1 ทางด้านเนื้อหาสาระ ทักษะกระบวนการ และ คุณธรรมจริยธรรม โดยการหาค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

1. ความต้องการจำเป็นของชุมชนโรงเรียนบ้านมะนาวหวาน ที่เกี่ยวกับเนื้อหาสาระ ทักษะกระบวนการ คุณธรรม จริยธรรม ของกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 1 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านดังนี้

1.1 ด้านเนื้อหาสาระในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 1 พบว่า ชุมชน มีความต้องการให้นักเรียนเรียนรู้ใน สาระที่ 3 เรื่องเรขาคณิต มากที่สุด รองลงมาได้แก่ สาระที่ 1 เรื่องจำนวนและการดำเนินการ สาระที่ 2 เรื่องการวัด สาระที่ 5 เรื่องการวิเคราะห์ข้อมูลและ

ความน่าจะเป็น สารที่ 4 เรื่องพีชคณิต ตามลำดับ ซึ่งในแต่ละสาระพบว่ามีความต้องการที่แตกต่างกันดังนี้

สารที่ 1 เรื่องจำนวนและการดำเนินการ พบว่า มีความต้องการให้นักเรียนเรียนรู้ในเรื่องการบวก ลบ คูณ หารมากที่สุด รองลงมาได้แก่ เรื่องโจทย์ปัญหา เรื่องจำนวนนับ และศูนย์น้อยที่สุด

สารที่ 2 เรื่องการวัด พบว่า มีความต้องการให้นักเรียนเรียนรู้ในเรื่องโจทย์ปัญหาและสถานการณ์มากที่สุด รองลงมาได้แก่ เรื่องการวัดความยาว เรื่องการวัดปริมาตร เรื่องเงิน เรื่องการชั่งน้ำหนัก ตามลำดับ

สารที่ 3 เรื่องเรขาคณิต พบว่า มีความต้องการให้นักเรียนเรียนรู้ในเรื่องรูปเรขาคณิต 2 มิติมากที่สุด รองลงมาได้แก่ เรื่องรูปเรขาคณิต 3 มิติ เรื่องจุด เส้นตรง และมุมน้อยที่สุด

สารที่ 4 เรื่องพีชคณิต พบว่า มีความต้องการให้นักเรียนเรียนรู้ในเรื่องการวิเคราะห์สถานการณ์หรือปัญหามากที่สุด รองลงมาได้แก่ เรื่องสมการและการแก้สมการ เรื่องแบบรูป และความสัมพันธ์น้อยที่สุด

สารที่ 5 เรื่องการวิเคราะห์ข้อมูลและความน่าจะเป็น พบว่ามีความต้องการให้นักเรียนเรียนรู้ในเรื่องการเก็บรวบรวมข้อมูลและการนำเสนอข้อมูลมากที่สุด รองลงมาได้แก่ เรื่องแผนภูมิ และเรื่องความน่าจะเป็นเบื้องต้นน้อยที่สุด

1.2 ด้านทักษะกระบวนการในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 1 พบว่า ชุมชนต้องการให้นักเรียนมีทักษะกระบวนการเรื่องการใช้ภาษาและสัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ในการสื่อสารและนำเสนอได้อย่างถูกต้องมากที่สุด รองลงมาได้แก่ เรื่องความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการทำงาน เรื่องการใช้วิธีการหลากหลายแก้ปัญหา เรื่องการใช้ความรู้ทางคณิตศาสตร์แก้ปัญหาในสถานการณ์จริง เรื่องการนำความรู้ทางคณิตศาสตร์ไปเชื่อมโยงในเนื้อหาอื่นและวิชาอื่น เรื่องการให้เหตุผลประกอบการตัดสินใจและสรุปได้อย่างเหมาะสม ตามลำดับ

1.3 ด้านคุณธรรม จริยธรรมในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 1 พบว่า มีความต้องการให้นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม เรื่องการมีความเชื่อมั่นในตนเองมากที่สุด รองลงมาได้แก่ เรื่องความรับผิดชอบ เรื่องความสามารถทำงานอย่างเป็นระบบ มีระเบียบวินัย เรื่องความละเอียดรอบคอบ เรื่องตระหนักในคุณค่าและมีเจตคติที่ดีต่อวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องความมีวิจรรณญาณ ตามลำดับ

2. หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนบ้านมะนาวหวาน กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 1 ได้มาจากการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการจำเป็นของชุมชนโรงเรียนบ้านมะนาวหวาน ซึ่งเป็นข้อมูลพื้นฐานที่นำมาสร้างหลักสูตรโดยมีลำดับขั้นตอนและแนวทางที่กำหนดไว้ใน

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 คือ กำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และโครงสร้างหลักสูตรซึ่งประกอบด้วย สาระการเรียนรู้ที่ได้จาก ข้อมูลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น รวมทั้งกำหนดสาระรายปี คำอธิบายรายวิชา หน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่มีเวลาเรียนตามการจัดลำดับความสำคัญ และความต้องการจำเป็น และผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ พบว่า หลักสูตรมีความสอดคล้อง กับความต้องการจำเป็นของชุมชนโรงเรียนบ้านมะนาวหวาน

3. ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ได้มาจากการวิเคราะห์คำอธิบายรายวิชาของหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนบ้านมะนาวหวาน กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 1 ที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของชุมชน โรงเรียน บ้านมะนาวหวาน

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นของชุมชนโรงเรียนบ้านมะนาวหวาน ในการ สร้างหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 1 ของโรงเรียนบ้านมะนาวหวาน มีประเด็นสำคัญที่ได้นำมาอภิปรายผลดังนี้

1. ด้านเนื้อหาสาระ พบว่า ชุมชนโรงเรียนบ้านมะนาวหวานมีความต้องการให้ นักเรียนเรียนรู้ในสาระที่ 3 เรื่องเรขาคณิตมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าเรขาคณิตมีความสำคัญ และจำเป็นที่นักเรียนโรงเรียนบ้านมะนาวหวานต้องเรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน ดังนั้นในการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาและการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้จึงต้องจัดทำให้ สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน สภาพของท้องถิ่นและอาชีพในท้องถิ่นซึ่งสอดคล้องกับ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2544 - 2549 ที่กล่าวว่า “ การปฏิรูปการศึกษาและการ เรียนรู้ตลอดชีวิตนั้นต้องมีการปรับปรุงจัดทำหลักสูตรให้มีความหลากหลาย ยืดหยุ่นให้สอดคล้อง กับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น โดยเพิ่มเนื้อหาสาระที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ ”

2. ด้านทักษะกระบวนการ พบว่า ชุมชนโรงเรียนบ้านมะนาวหวานมีความ ต้องการให้นักเรียนเรียนรู้ในเรื่องการใช้ภาษาและสัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ในการสื่อสารและ นำเสนอได้อย่างถูกต้องมากที่สุด นั้นแสดงให้เห็นว่านักเรียนโรงเรียนบ้านมะนาวหวานยังขาด ความสามารถในการใช้คณิตศาสตร์เพื่อสื่อสารและการนำเสนอที่ดีดังนั้นในการจัดการศึกษาจึงควร พัฒนาในด้านการสื่อสารและนำเสนอให้มากขึ้นเพราะการใช้ภาษาและสัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ ในการสื่อสารและนำเสนอมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเรียนรู้สิ่งต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตร

สถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ที่ได้กล่าวไว้ว่า “ คณิตศาสตร์มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาความคิดของมนุษย์ทั้งยังเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ และเป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ตลอดจนศาสตร์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องอีกด้วย ”

3. ด้านคุณธรรม จริยธรรม พบว่าชุมชนของโรงเรียนบ้านมะนาวหวานต้องการให้นักเรียนมีความเชื่อมั่นในตนเองมากที่สุด นั้นแสดงให้เห็นว่านักเรียนโรงเรียนบ้านมะนาวหวานยังขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ถึงแม้ว่านักเรียนจะมีความรู้ความสามารถมากเพียงใดแต่ถ้าขาดความเชื่อมั่นในตนเองก็ไม่สามารถนำความรู้ที่มีมาใช้ให้เกิดประโยชน์กับตนเองและชุมชนได้ ดังนั้นการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม แก่เด็กวัยเรียนและเยาวชนจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ดังจะเห็นได้จากข้อความในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 กำหนดหลักการสำคัญในมาตรา 81 ให้ “ รัฐต้องจัดการศึกษาอบรม และสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษา อบรมให้เกิดความรู้ คุณธรรม จิตใจให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ ” ซึ่งมีความสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ที่กำหนดในมาตรา 23 กล่าวถึง “ การจัดการศึกษาทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญ ทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการให้เหมาะสมแต่ละระดับการศึกษา ”

4. การสร้างหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 1 พบว่า หลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 1 มีความสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของชุมชนโรงเรียนบ้านมะนาวหวานซึ่งผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ พบว่า หลักสูตรสถานศึกษามีความสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของชุมชนด้วย ทั้งนี้เป็นเพราะว่าผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์มาเพื่อจัดลำดับความสำคัญของเนื้อหาสาระ ทักษะ กระบวนการ คุณธรรม จริยธรรม มากำหนดสาระการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง และแนวทางการจัดการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเลขา มูลนิธิ (2547 : บทคัดย่อ) เรื่องการสร้างหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ช่วงชั้นที่ 2 ของโรงเรียนบ้านมะนาวหวาน พบว่า การนำข้อมูลที่สำรวจความต้องการจำเป็นของชุมชนมาเป็นข้อมูลในการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาเป็นการสะท้อนเอาความต้องการที่แท้จริงของสภาพปัญหา ภูมิปัญญาท้องถิ่น และทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนมาสร้างหลักสูตรสถานศึกษา และยังสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 (2544 : 2 – 4) ที่กำหนดให้สถานศึกษากำหนดสาระการเรียนรู้เพิ่มในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยมุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และมีความเป็นไทย (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 4) นอกจากนี้การจัดทำหลักสูตร

สถานศึกษาจะต้องสอดคล้อง เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและศักยภาพของสถานศึกษา สามารถกำหนดวางแผนพัฒนาบุคลากรได้อย่างถูกต้อง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากการสร้างหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 1 มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. การเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เนื้อหาส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นนามธรรม ดังนั้นในการสร้างหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 1 ควรมีการปรับให้เห็นความเป็นรูปธรรม และสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของสถานศึกษาและชุมชน จึงจะเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

2. การสร้างหลักสูตรสถานศึกษา ควรให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดแหล่งการเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และร่วมเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่ผู้เรียน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการสร้างหลักสูตรสถานศึกษา การหาความต้องการจำเป็นนั้นนอกจากใช้แบบสอบถามแล้วควรหาวิธีการที่หลากหลายเพื่อที่จะได้หลักสูตรที่เหมาะสมกับความต้องการของชุมชนของสถานศึกษามากที่สุด

2. ควรมีการวิเคราะห์หาความต้องการจำเป็นเพื่อนำมาสร้างหลักสูตรสถานศึกษาในกลุ่มสาระการเรียนรู้และระดับช่วงชั้นอื่น ๆ

3. ควรนำหลักสูตรสถานศึกษาไปทดลองใช้